

## Criminal Liability for Offenses Against the Newborn and Mother Resulting from Elective (Scheduled) Birth

*Alireza Ganjkanlou<sup>1\*</sup>, Abbas Salmanpour<sup>2</sup>*

1. PhD Candidate in Criminal Law and Criminology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran.

\*Corresponding Author: Email: alireza.gkhl@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran.

Email: abbas.salmanpour@gmail.com

### A B S T R A C T

From the time of its formation until birth, the fetus is continuously developing and growing until, after developing the capacity for independent viability, it is born. Therefore, the act of elective birth, which means intervention during the fetal period and preventing the fetus from reaching full development and being born prematurely, can cause harm to the fetus and even the mother. Elective birth, in addition to lacking scientific foundations, does not conform to any of the legal rules that justify medical procedures, such as clause "C" of Article 158 of the Islamic Penal Code (2013); therefore, if this act results in the death of the newborn, the occurrence of a defect in it, or the persistence of a fetal defect after birth, it falls under clause "B" of Article 291 and the note to Article 306 of the Code, carries an intentional character, and will lead to the physician's



S.D.I.L.  
The SD Institute of Law  
Research & Study



**Publisher:**  
Shahr-e Danesh  
Research And Study  
Institute of Law

**Article Type:**  
Original Research

**DOI:**  
10.48300/jlr.2024.434255.2545

**Received:**  
28 January 2024

**Accepted:**  
6 May 2024

**Published:**  
7 October 2025



#### Copyright & Creative Commons:

© The Author(s). 2021 Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy of this licence, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.



conviction for qisās (talion) for life or limb. The father and mother, if they instigate this medical procedure with knowledge of its potential consequences, will be convicted as accomplices in an intentional crime and sentenced to ta'zīr (discretionary punishment). Given that the act of cesarean section itself is scientific and legal, if any harm befalls the mother as a result of it, in the assumption of no fault on the part of the physician, no liability is conceivable for him/her and, consequently, for the father (husband).

**Keywords:** Criminal Liability, Elective Birth, Medical Procedure, Newborn, Father, Mother.

**Funding:**

The author(s) received no financial support (funding, grants, and sponsorship) for the research, authorship, and/or publication of this article.

**Author contributions:**

Alireza Ganjkanlou: Conceptualization, Formal Analysis, Investigation, Resources, Writing - Original Draft, Writing - Review & Editing, Project Administration.

Abbas Salmanpour: Methodology, Data Curation, Supervision.

**Competing interests:** The authors declare that they have no competing interests.

**Citation:**

Ganjkanlou, Alireza & Abbas Salmanpour. "Criminal Liability for Offenses Against the Newborn and Mother Resulting from Elective (Scheduled) Birth". *Journal of Legal Research*, 24, no. 63 (October 7, 2025), 143-162.

### Extended Abstract

The period from the formation of the fetus until birth, which usually lasts 37 to 40 weeks, is one of continuous development and growth; such that many vital parts of the body, such as the eyes, kidneys, and lungs, as well as capabilities like breathing and swallowing, are formed or reach maturity in the final weeks of the fetal period. After the completion of the fetal period and the fetus acquiring the capacity for independent viability from the mother, changes occur in the mother's body that lead to the birth of the fetus. Therefore, the fetal period is considered a very important and critical period, and any intervention during this period and depriving the fetus of full development can lead to harm and even its death; such that birth earlier than the natural term is recognized as the main cause of 70 percent of deaths in the first year of a newborn's life, as well as the occurrence of neurological disorders and physical disabilities in the later years of its life. Accordingly, this type of medical procedure not only contradicts the principles and foundations of medical science but is also not justifiable by legal rules; because the legislator, in clause "C" of Article 158 and Article 495 of the Islamic Penal Code (2013), has deemed a medical procedure permissible and lacking criminal character only if, according to the standards of medical science, the said procedure was indispensable for treating the patient and was performed in accordance with technical and scientific principles and standards and state regulations; whereas the Treatment Deputy of the Ministry of Health has repeatedly emphasized the unscientific, illegal, and dangerous nature of elective birth and has obligated hospitals to record cases of pregnancy termination earlier than the natural term and their reasons in the "Iman System". Nevertheless, elective birth is performed in some medical centers, which are often private, for substantial fees. While this act violates primary human rights such as the right to life and the right to health, and confronts the victim with death or an unwanted deficiency that makes normal life difficult for them; accordingly, it is considered an illegitimate, illegal act contrary to scientific standards, and if it results in an offense against the fetus, it will lead to the criminal liability of those involved. The physician, father, and mother are the main actors involved in the offense resulting from elective birth, who, depending on the indications and circumstances, can bear criminal liability in this regard. The intervention of these actors in the act of elective birth can be imagined in four forms. In the first scenario, the father and mother, without knowledge or awareness of the potential adverse consequences of the elective birth procedure, approach a physician and request that their child be born on a specific date, and the physician, without informing and making them aware of the potential consequences of this act, complies with their request.

In this case, the physician, as the sole and exclusive agent in the offense, will bear criminal liability according to the note of Article 306 of the Islamic Penal Code. In the second scenario, the parents desire and wish for their child to be born on a specific date and consult with a physician in this regard, and the physician assures them that the said procedure will have no adverse effects, thus transforming the parents' initial desire into a firm will and decision. Under this assumption, as in the previous one, the physician alone will bear criminal liability for the resulting offense. In the third scenario, which is the predominant form of parental involvement in performing elective birth, the parents, on their own initiative or after consultation with the physician, are aware of the potential consequences of this procedure and nevertheless request its performance, and the physician proceeds to perform it. In this case, the physician, as the principal perpetrator in the offense, will bear criminal liability according to the note of Article 306, and the father and mother will also bear criminal liability as accomplices, as the case may be, according to clause "A" or "B" of Article 127 of the Islamic Penal Code. In the final scenario, the father and mother persuade the physician to perform this procedure against his inclination through various means. In this case, this degree of the physician's lack of consent to perform the elective birth, which does not reach the threshold of *ikrāh* (coercion), does not affect his/her criminal liability, and he/she, along with the father and mother, will bear criminal liability as in the previous scenario. The physician's conduct in elective birth towards the fetus consists of depriving it of the possibility of development through terminating the fetal period prematurely. Whereas the physician's conduct in elective birth towards the mother consists of performing delivery via cesarean section. Therefore, the medical procedure towards the fetus is illegal and unscientific, whereas the cesarean section of the mother is considered a normal and common practice that also conforms to scientific and legal standards; therefore, as long as no specific fault or unscientific conduct occurs, it is not possible, in principle, to impose criminal liability be on the physician and, consequently, on the father in the event an offense is committed against the mother.

# مسئولیت کیفری جنایات وارده بر نوزاد و مادر در اثر تولد انتخابی (تقویمی)

علیرضا گنج خانلو<sup>۱\*</sup>، عباس سلمان پور<sup>۲</sup>

۱. پژوهشگر دکترای حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

\*نویسنده مسئول: alireza.gkhl@gmail.com

۲. استادیار، گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

abbas.salmanpour@gmail.com

## چکیده:

جنین از زمان تشکیل تا تولد، همواره در حال نمو و رشد بوده تا پس از تکامل و کسب قابلیت حیات مستقل، متولد شود. از این رو عمل تولد انتخابی که به معنای مداخله در دوره جنینی و ممانعت از تکامل جنین و تولد زودتر از موعد طبیعی است، می‌تواند آسیب‌هایی را برای جنین و حتی مادر به همراه داشته باشد. تولد انتخابی علاوه بر میانی علمی با هیچ یک از قواعد حقوقی که توجیه‌کننده عملیات پزشکی‌اند، نظیر بند «ج» ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ نیز مطابقت ندارد؛ بنابراین چنانچه این عمل منجر به مرگ نوزاد یا حدوث نقص در وی یا بقای نقص جنین پس از تولد گردد، مشمول بند «ب» ماده ۲۹۱ و تبصره ماده ۳۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ بوده و وصف عمدی داشته و موجب محکومیت پزشک به قصاص نفس یا عضو خواهد شد. پدر و مادر نیز چنانچه با علم به عواقب احتمالی مترتب بر این عملیات پزشکی بدان اهتمام ورزند، تحت عنوان معاونت در جرم عمدی به مجازات تعزیری محکوم خواهند شد. با

## کپی‌رایت و مجوز دسترسی آزاد:



کپی‌رایت مقاله در مجله پژوهش‌های حقوقی نزد نویسنده (ها) حفظ می‌شود. کلیه مقالاتی که در مجله پژوهش‌های حقوقی منتشر می‌شوند با دسترسی آزاد هستند. مقالات تحت شرایط مجوز 4.0 Creative Commons Attribution Non-Commercial License منتشر می‌شوند که اجازه استفاده، توزیع و تولید مثل در هر رسانه‌ای را می‌دهد، به شرط آنکه به مقاله استناد شود. جهت اطلاعات بیشتر می‌توانید به صفحه سیاست‌های دسترسی آزاد نشریه مراجعه کنید.



پژوهش‌های حقوقی



نوع مقاله:

پژوهشی

DOI:

10.48300/jlr.2024.434255.2545

تاریخ دریافت:

۸ بهمن ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش:

۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۱۵ مهر ۱۴۰۴



توجه به اینکه نفس عمل سزارین علمی و قانونی است، چنانچه از گذر آن آسیبی به مادر وارد شود، در فرض عدم تقصیر پزشک، مسئولیتی برای وی و همچنین برای پدر (زوج) متصور نخواهد بود.

### کلیدواژه‌ها:

مسئولیت کیفری، تولد انتخابی، عملیات پزشکی، نوزاد، پدر، مادر.

#### حامی مالی:

این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

#### مشارکت نویسندگان:

علیرضا گنج خانلو: مفهوم‌سازی، تحلیل، تحقیق و بررسی، منابع، نوشتن - پیش‌نویس اصلی، نوشتن - بررسی و ویرایش، مدیریت پروژه.  
عباس سلمان‌پور: روش‌شناسی، نظارت بر داده‌ها، نظارت.

#### تعارض منافع:

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

#### استناددهی:

گنج خانلو، علیرضا و عباس سلمان‌پور. «مسئولیت کیفری جنایات وارده بر نوزاد و مادر در اثر تولد انتخابی (تقویمی)». مجله پژوهش‌های حقوقی، ۲۴، ش. ۶۳ (۱۵ مهر ۱۴۰۴)، ۱۴۳-۱۶۲.

## مقدمه

فرزندآوری امری غریزی و دیرینه نزد بشر بوده و با توجه به آثار متعددی که می‌تواند به همراه داشته باشد، نظیر تقویت مسئولیت‌پذیری والدین، هدف‌دهی و معنابخشی به زندگی ایشان، تحکیم روابط زوجین، رشد جمعیت و...، از مهم‌ترین وقایع زندگی زوجین به شمار می‌رود. از این رو ایشان همواره در تلاش‌اند تا این رویداد به نحوی خاص و به‌یادماندنی رقم بخورد؛ به این امید که منشأ خیر و خوش‌یمنی در حیات فرزند و والدین باشد.

از منظر علم پزشکی جنین حاصل لقاح بین سلول‌های جنسی نر<sup>۱</sup> و ماده<sup>۲</sup> است که دوره رشد خود را در رحم مادر سپری می‌کنند.<sup>۳</sup> دوره جنینی یک دوره بسیار مهم و حیاتی است که معمولاً ۳۷ الی ۴۰ هفته به طول می‌انجامد. پس از اتمام دوره بارداری و تکامل جنین، تغییراتی طی فرایند زایمان در بدن مادر، نظیر انقباضات رحم، افزایش قطر دهانه آن و... ایجاد و منجر به خروج جنین از رحم مادر و تولد نوزاد می‌شود؛<sup>۴</sup> بنابراین تا آخرین روزهای این دوره جنین در حال تغییر بوده و قسمت‌های مختلف بدن او نمو و رشد می‌یابند. در پایان این دوره، جنین ضمن تکامل، قابلیت حیات مستقل یافته و متولد می‌شود. از این رو هرگونه اختلال در این دوره آسیب‌های جبران‌ناپذیری برای جنین به همراه خواهد داشت، زیرا مانع از تشکیل یا تکامل اندام‌ها و بخش‌های مختلف بدن جنین خواهد شد.

با نزدیک شدن به تاریخ‌های خاص و به‌اصطلاح ژند، بحث تولد انتخابی یا تقویمی<sup>۵</sup> جنین مطرح می‌شود که در آن به جای تولد جنین در موعد طبیعی، این والدین هستند که با هدف تفاخر اجتماعی<sup>۶</sup> انتخاب می‌کنند فرزندشان چه زمانی متولد شود. طبق آمارهای منتشرشده میزان تولد در این تاریخ‌ها مانند ۸/۸/۸ یا ۹/۹/۹ چهار برابر سایر روزهاست. در حالی که جنین تا فرارسیدن زمان تولد همواره در حال رشد و نمو است؛ به‌طوری که سلب امکان تکامل از طریق تولد انتخابی ممکن است منجر به آسیب‌های متعددی در جنین شود. بر این اساس گفته می‌شود تولد زوتر از موعد، عامل اصلی ۷۰

1. Sperm

2. Egg

۳. فرامرز گودرزی و ابراهیم کیانی، پزشکی قانونی برای دانشجویان رشته حقوق (تهران: سمت، ۱۳۹۸)، ۲۳۵.

۴. فاطمه نقابی و دیگران، «تأثیر فعالیت‌های ورزشی بر سطح هورمون اکسی‌توسین سرمی و افسردگی در دوره بارداری و پس از زایمان در موش‌های ماده»، علوم پزشکی رازی، ۲۹، (۱۴۰۱)، ۶۷.

5. Elective Cesarean Section (ECS)

۶. مهدی طالقان غفاری، علی اکبر ایزدی‌فرد و ستاره ایوبی، «مسئولیت ناشی از زایمان تقویمی»، مطالعات حقوق خصوصی، ۵۱، (۱۴۰۰)، ۷۶۳.

درصد از مرگ‌های سال اول زندگی و همچنین عامل اصلی بروز اختلالات نورولوژی و ناتوانی جسمی در سال‌های بعدی زندگی است.<sup>۷</sup> علاوه بر این به‌طور جدی نوزاد را در معرض مشکلات متعددی نظیر اختلالات بینایی، شنوایی، ریوی و حتی فلج مغزی قرار می‌دهد،<sup>۸</sup> چراکه بسیاری از قابلیت‌ها و توانایی‌های جنین نظیر توانایی تنفس، بلع و بسیاری از بخش‌های حیاتی جنین نظیر چشم، کلیه، ریه و... در ماه‌های پایانی دوره جنینی تشکیل یافته یا به تکامل می‌رسند.<sup>۹</sup> هریک از این آسیب‌ها می‌تواند پس از تولد، منجر به بروز نارسایی‌هایی در انسان و حتی مرگ او شود. هرچند ممکن است جنین پس از هفته بیست و هشتم بارداری نیز قابلیت حیات مستقل از مادر داشته باشد<sup>۱۰</sup> ولی حیاتش بسیار حساس، آسیب‌پذیر و ناپایدار خواهد بود، زیرا هنوز بسیاری از قابلیت‌ها و توانایی‌هایی که لازمه حیات‌اند را کسب نکرده و بخش‌هایی از بدن وی نیز تشکیل نشده یا به تکامل نرسیده است.

بر این اساس مداخله در دوره جنینی و پایان بخشیدن به آن جنایت علیه جنین<sup>۱۱</sup> و ناقض حقوق اولیه او نظیر حق بر حیات و حق بر سلامت است. علاوه بر جنین از آنجایی که بدن مادر هنوز به چنین مرحله‌ای نرسیده تا به‌صورت طبیعی وضع حمل نماید، با تزریق اوکسی‌توسین یا همان آمپول فشار، به‌صورت مصنوعی و ساختگی بدن را وادار می‌کنند تا حالت زایمان به خود بگیرد که این اقدام می‌تواند منجر به آسیب‌ها و جنایاتی نسبت به مادر شود.

از آنجایی که عمل پزشک در تولد انتخابی بر اساس موازین حقوقی و قانونی قابل توجیه نیست، چنانچه موجب ایراد جنایاتی گردد، موجب مسئولیت کیفری عوامل دخیل در آن خواهد بود. پژوهش‌های مختلفی به ابعاد حقوقی<sup>۱۲</sup> و مسئولیت مدنی<sup>۱۳</sup> ناشی از تولد تقویمی پرداخته‌اند. با توجه به اینکه در قرن جدید تاریخ‌های خاص بیشتری (۳/۳/۳، ۴/۴/۴ و...) وجود دارد که می‌تواند موجب تکرار تولدهای انتخابی در جامعه گردد، پژوهش حاضر به‌منظور مقابله با رواج این پدیده نامیمون به دنبال تبیین

۷. ماندانا منصورقناعتی، «بررسی الگوی فصلی زایمان زودرس»، مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان، ۲۰، ۷۹ (۱۳۹۰)، ۷۷.

۸. نفیسه ظفرقندی و دیگران، «بررسی شیوع عوامل خطر در زایمان زودرس»، دانشور پزشکی، ۵۳ (۱۳۸۳)، ۲۵.

۹. عادل اکبری و زهرا افتخار، «بررسی مراحل رشد و عوامل مؤثر بر رشد جنین انسان قبل از تولد»، پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، ۳، ۲۹ (۱۳۹۷)، ۷۶.

۱۰. گودرزی و کیانی، پیشین، ۲۵۵.

۱۱. محمود عباسی و میثم کلهرنیا گلکار، «ابعاد مسئولیت حقوقی در سزارین ناپهنگام در پرتو حقوق بنیادین جنین»، حقوق کودک، ۱، ۲ (۱۳۹۸)، ۱۵۷.

۱۲. همانجا

۱۳. طالقان غفاری، ایزدی‌فرد و ایوبی، پیشین، ۷۶۳-۷۸۲.

مسئولیت کیفری عوامل دخیل در فرایند تولد انتخابی، به‌ویژه والدین بوده و با رویکرد توصیفی - تحلیلی از طریق مطالعات به بررسی جنایات وارده بر جنین و مادر از گذر تولد انتخابی و مسئولیت کیفری هریک از عوامل دخیل در آن می‌پردازد.

## ۱ - جنایات وارده بر جنین

نقطه آغاز حیات انسانی انعقاد نطفه و تشکیل جنین است. بر این اساس طبق ماده ۹۵۷ قانون مدنی محترم شمرده شده و از حقوقی که مربوط به انسان است، متمتع می‌شود و در مواد ۷۱۶ تا ۷۲۱ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ نیز تحت حمایت کیفری مقنن قرار گرفته است؛ بنابراین هرگونه تعرض و آسیب به جنین مستوجب مجازات مرتکب خواهد بود. البته می‌دانیم صرف ارتکاب رفتاری که توسط مقنن منع شده، منجر به توجه مسئولیت کیفری به مرتکب آن نخواهد شد و طبق مواد ۴۹۲ و ۵۲۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ تحمیل مسئولیت کیفری به مرتکب رفتار نیازمند احراز رابطه سببیت میان رفتار صورت‌گرفته و نتیجه حاصله بوده و بدون توجه به آن اساساً نمی‌توان مسئولیتی متصور بود<sup>۱۴</sup> که این مهم از طریق مراجعه به عرف قابل تشخیص خواهد بود.<sup>۱۵</sup> البته چنین رویکردی منحصر به نظام حقوقی ایران نیست؛ برای نمونه در نظام حقوقی کامن‌لا نیز رویکرد مشابهی جهت احراز رابطه سببیت مورد توجه قرار می‌گیرد که به «ضابطه اگر این نبود»<sup>۱۶</sup> معروف است؛<sup>۱۷</sup> بنابراین اصل و قاعده اولیه آن است که برای تحمیل مسئولیت کیفری باید شرایط به نحوی باشد که بتوان گفت رفتار مرتکب سبب بروز جنین نتیجه‌ای شده است، در غیر این صورت نتیجه حاصله مستند به مرتکب نبوده و موجب ضمان وی نخواهد شد. در جنایاتی که از گذر تولد انتخابی به جنین وارد می‌آید، به نظر می‌رسد سه عامل در طول هم در وقوع جنایت تأثیر داشته باشند. پزشک از باب مباشرت و مادر و پدر از باب تسبیب؛<sup>۱۸</sup> بنابراین در جنایت ناشی از تولد انتخابی با جمع طولی سبب و مباشر مواجه هستیم که در آن برای پزشک به‌عنوان مباشر و پدر و مادر به‌عنوان سبب می‌توان مسئولیت کیفری متصور بود.

۱۴. فرید محسنی و نصیر ملکوتی، «رابطه سببیت در قانون مجازات اسلامی»، حقوقی دادگستری، ۷۹، ۹۱ (۱۳۹۴)، ۱۳۵.

۱۵. علیرضا باریکلو، مسئولیت مدنی (تهران: میزان، ۱۳۹۶)، ۱۱۸.

16. But For Cause

۱۷. هادی رستمی و هادی شعبانی‌کندسری، «احراز رابطه سببیت در فرض مداخله عوامل گوناگون در جنایات و خسارات مالی (با تأکید بر قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲)»، پژوهش حقوق کیفری، ۴، ۱۵ (۱۳۹۵)، ۱۴۷.

۱۸. احمد حاجی‌ده‌آبادی، «تغییرات قاعده اجتماع سبب و مباشر با لحاظ آخرین تحولات قانونگذاری در ایران (ماده ۵۲۶ ق.م.ا. ۱۳۹۲)»، حقوقی دادگستری، ۱۶، ۱۱ (۱۳۹۸)، ۱۱۵.

## ۱-۱- مسئولیت کیفری پزشک

عملیات پزشکی با توجه به موضوع و حوزه آن همواره با نوعی تعرض به حقوق مرتبط با تمامیت جسمانی انسان همراه است که پرسش‌های متعددی را در خصوص مسئولیت یا عدم مسئولیت پزشک به همراه داشته است. از این رو قانونگذار به بیان احکام این حوزه و موارد مسئولیت و عدم مسئولیت پزشک پرداخته است. بر این اساس اصل اولیه، ممنوعیت ایراد هرگونه تعرض به تمامیت جسمانی افراد است و قانونگذار در مواردی استثنایی، رفتار پزشک را با شرایطی مجاز و غیرقابل مجازات دانسته است. با توجه به بند «ج» ماده ۱۵۸ و ماده ۴۹۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ چنین مستفاد می‌شود که پزشک مأذونِ حاذقِ محتاطِ غیرمقصر قابل مؤاخذة نخواهد بود. در حالی که در عمل تولد انتخابی اقدام پزشک هیچ یک از شروط اباحه عملیات پزشکی را نداشته و چنانچه رابطه سببیت<sup>۱۹</sup> میان رفتار وی که همان انجام عملیات پزشکی برای خروج زودتر از موعد جنین از رحم مادر در حالی که هنوز دوره تکامل جنینی طی نشده و جنین قابلیت حیات مستقل از مادر نیافته و نتیجه حاصله که عبارت است از مرگ یا ایجاد نواقص و نارسایی‌های ناشی از عمل مزبور برای جنین، محرز باشد رفتار پزشک مشمول حکم اولیه حرمت بوده و نامشروع و غیرقانونی است و موجب مسئولیت کیفری پزشک خواهد بود؛ زیرا از گذر این عمل نتایج حاصل می‌شود که حقوق اولیه بشر اعم از حق حیات و حق بر سلامت است را نقض کرده و مجنی علیه را با مرگ یا یک نقصان ناخواسته مواجه می‌کند که زندگی عادی را برای وی دشوار می‌سازد؛ بنابراین عمل تولد انتخابی به‌عنوان رفتاری نامشروع، غیرقانونی و بر خلاف موازین علمی تلقی می‌شود و چنانچه منجر به جنایتی گردد، موجب مسئولیت عوامل دخیل در آن خواهد بود.

در جنایات ناشی از تولد انتخابی، پزشک به‌عنوان مباشر مهم‌ترین نقش را در این خصوص ایفا می‌کند که در مراکز درمانی خصوصی و اماکنی که نظارت کمتری بر آنها وجود دارد با دریافت مبالغ سنگینی به این عمل مبادرت می‌نماید. در واقع پزشک در قبال دریافت دستمزد بیشتر اقدام به انجام چنین عملیات پزشکی ممنوع، خطرناک و غیرمجاز، آن هم در مکانی که فاقد نظارت و کنترل کافی بوده و در مقایسه با مراکز درمانی تخصصی دولتی از سطح بهداشت پایین‌تر و امکانات درمانی کمتری برخوردار است، می‌نماید. با توجه به اینکه تجهیزات مخصوص نگهداری نوزادان نارس<sup>۲۰</sup> در اغلب شهرها تنها در برخی از مراکز درمانی دولتی یافت می‌شود، در واقع پزشک بدون توجه به سلامت جنین، در عین علم و آگاهی به این مهم که جنین تا آخرین روزهای دوره جنینی در حال رشد و تکامل است،

۱۹. حسین میرمحمدصادقی، جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص (تهران: میزان، ۱۴۰۲)، ۸۶.

20. Neonatal Intensive Care Unit (N.I.C.U)

اقدام به انجام عملی می‌کند که حتی تجهیزاتی که برای بعد از عمل ضروری است را نیز در اختیار ندارد؛ بنابراین هر یک از این موارد می‌تواند پس از تولد برای نوزاد مشکلات و نارسایی‌هایی را ایجاد نموده و چه بسا منجر به مرگ او شود.

پزشک در انجام تولد انتخابی علی‌رغم اینکه به ماهیت و پیامدهای رفتار خویش آگاه بوده و درک مناسبی از واقعه و موضوع داشته، قصد ارتکاب رفتاری را نموده که قانونگذار آن را منع کرده است؛<sup>۲۱</sup> بنابراین رفتار پزشک چنانچه موجب جنایتی بر جنین گردد، مصداق بند «ب» ماده ۲۹۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ بوده و عمدی تلقی خواهد شد. هرچند پزشک قصد ایراد جنایت واقع شده و حتی نظیر آن را نداشته<sup>۲۲</sup> ولی با توجه به حرفه و دانش تخصصی خود از احتمال وقوع آن آگاه بوده و می‌بایست از آن اجتناب می‌نمود.<sup>۲۳</sup> این امر به موجب قسمت اخیر ماده ۱۴۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ موجب می‌شود رفتار پزشک وصف عمدی پیدا کند؛ بنابراین برای عمدی تلقی شدن رفتار پزشک در تولد انتخابی لازم نیست قصد ارتکاب جنایت از جانب وی احراز شود<sup>۲۴</sup> بلکه بر خلاف تعریفی که مشهور فقها در متون فقهی<sup>۲۵</sup> از قتل عمدی ارائه می‌دهند، طبق قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ صرف قصد فعل در تحقق عمد در فرض پژوهش کافی خواهد بود.<sup>۲۶</sup>

بنابراین در فرض پژوهش، پزشک طبق ماده ۳۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به قصاص (نفس یا عضو) محکوم خواهد شد، زیرا مرتکب رفتاری شده که در اثر آن جنین زنده متولد شده و به دلیل نارس بودن می‌میرد یا بر فرض زنده ماندن با یک نقص دائمی مواجه خواهد بود. در ادامه به فروض مختلف مسئولیت پدر و مادر پرداخته می‌شود.

## ۱-۲- مسئولیت کیفری پدر و مادر

پس از بررسی مسئولیت پزشک در خصوص جنایاتی که در اثر تولد انتخابی به جنین وارد می‌آید، نقشی

۲۱. محمدعلی اردبیلی، حقوق جزای عمومی، جلد ۱ (تهران: میزان، ۱۳۹۹)، ۱۷۲.

۲۲. حسین آقایی‌نیا، جرایم علیه اشخاص (جنایات) (تهران: میزان، ۱۴۰۱)، ۱۱۲.

۲۳. احمد حاجی‌ده‌آبادی، جرایم علیه اشخاص (تهران: میزان، ۱۴۰۲)، ۳۰۰.

۲۴. میرمحمدصادقی، پیشین، ۱۲۰.

۲۵. رضا دهقان‌نژاد، سید سجاد محمدی و مصطفی بخرد، «نقد و بررسی دیدگاه مشهور فقیهان درباره تحقق قتل عمد»، فقه، ۲۶، ۹۷ (۱۳۹۸)، ۱۲۳.

۲۶. حمیدرضا دژن و دیگران، «بررسی درجات قتل عمد بر مبنای عنصر روانی با تأکید بر نصوص قرآنی»، مطالعات قرآنی، ۱۲، ۴۶ (۱۴۰۰)، ۵۸۲.

که پدر و مادر در این جنایت دارند، قابل اغماض و نادیده گرفتن نیست؛<sup>۲۷</sup> زیرا ایشان با مراجعه، پیگیری و درخواست از پزشک مبنی بر انجام این عمل مرتکب نوعی تسهیلگری شده‌اند.<sup>۲۸</sup> از این رو مسئولیت کیفری متوجه ایشان خواهد شد، ولی میزان آن در مقایسه با مسئولیت کیفری پزشک متفاوت خواهد بود، زیرا ضمان پزشک ناشی از دانش، تحصیلات، حرفه و تخصص اوست که بر طبق آن، یا نتیجه فعلش را «می‌داند» یا انتظار می‌رود که «بداند»، به عبارتی دیگر «باید بداند». در حالی که از پدر و مادر با فرض اینکه خودشان تحصیلات پزشکی نداشته باشند، نمی‌توان انتظار داشت که از عواقب و نتایج خواسته‌شان آگاه باشند؛ به عبارتی دیگر علم به موضوع در ایشان مفقود است.<sup>۲۹</sup> بر این اساس شرط احراز وحدت قصد بین پدر، مادر و پزشک و تلقی پدر و مادر به‌عنوان معاون جرم، مستلزم احراز آگاهی ایشان از عواقب احتمالی تولد زودتر از موعد فرزندشان است. هرچند ممکن است گفته شود امتناع و خودداری مراکز دولتی از پذیرش و اقدام به چنین عملیات پزشکی نشانگر ممنوعیت آن بوده و ممنوعیت این عمل نیز بر اساس عقل و منطقی در مواردی وضع می‌شود که آثار و عواقب نامطلوبی وجود داشته باشد، ولی به نظر می‌رسد با توجه به جو و فرهنگ موجود در بین این افراد که تاریخ تولد را نوعی ارزش تلقی می‌کنند و با هدف تفاخر اقدام به چنین کاری می‌کنند، نتوان چنین درک، تحلیل و برداشتی را از ایشان انتظار داشت، که اگر چنین بود به‌هیچ‌وجه سمت ارتکاب این عمل نمی‌رفتند. بر این اساس پدر و مادر به سه صورت مختلف می‌توانند در جنایت علیه جنین از طریق انجام عمل تولد انتخابی در کنار پزشک دخالت داشته باشند.

### ۱-۲-۱- درخواست ساده والدین و اجابت پزشک

نخستین حالتی که پدر و مادر می‌توانند در انجام تولد انتخابی نقش و دخالت داشته باشند، مراجعه به پزشک و درخواست انجام چنین عملی بدون علم و آگاهی از عواقب سوء آن است. در واقع در این فرض پدر و مادر هیچ کوشش خاصی از خود نشان نداده و صرفاً با مراجعه و درخواست ساده از پزشک، به ایشان گفته می‌شود که در زمان مشخصی برای انجام عمل مزبور در مرکز خاصی حضور یابند و از جنایاتی که ممکن است تولد انتخابی برای فرزندشان در پی داشته باشد، هیچ اطلاعی ندارند و پزشک نیز در این خصوص به ایشان اطلاع‌رسانی نمی‌کند. به نظر می‌رسد در این حالت نمی‌توان مسئولیت

۲۷. سیدحسن خمینی، «تنظیم خانواده یا تحدید نسل (قسمت دوم)»، پژوهشنامه متین، ۴، ۱۱۷ (۱۳۸۱)، ۵۰.

۲۸. ایرج گلدوزیان، *بایسته‌های حقوق جزای اختصاصی* (تهران: میزان، ۱۳۹۶)، ۱۰۵.

۲۹. منصور رحمدل، «نکاتی درباره معاونت»، تحقیقات حقوقی آزاد، ۸-۹-۱۰ (۱۳۸۹)، ۱۶۶.

کیفری برای پدر و مادر در نظر گرفت و ایشان را به‌عنوان معاون در جرم تلقی کرد؛ بنابراین در این حالت پزشک، عامل واحد و منحصر در جنایت خواهد بود و همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، در صورتی که در اثر تولد انتخابی جنین زنده متولد شده و دارای قابلیت ادامه حیات باشد و جنایات ناشی از تولد انتخابی منجر به نقص یا مرگ او شده یا نقص او بعد از تولد باقی بماند، طبق تبصره ماده ۳۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ پزشک به قصاص نفس یا عضو محکوم خواهد شد و والدین مسئولیت کیفری نخواهند داشت.

### ۱-۲-۲- اقناع والدین توسط پزشک

در این حالت بر خلاف حالت قبل که والدین جهل و بی‌توجهی مطلق و مفرطی از خود نشان می‌دهند، اندکی ترس و واهمه داشته و در این باره از پزشک سؤال می‌کنند. در این فرض والدینی که تمایل به انجام عمل تولد انتخابی دارند، جهت کسب آگاهی در این خصوص و اطمینان از فقدان هرگونه عواقب منفی برای فرزندشان به پزشک مراجعه و اقدام به دریافت مشاوره در این خصوص می‌نمایند و پزشک با جلب اعتماد والدین به ایشان اطمینان می‌دهد که عمل مزبور هیچ آثار سوئی به همراه نخواهد داشت و بدین نحو تمایل اولیه آنها را به اراده و تصمیم قطعی تبدیل می‌نماید و در ادامه ایشان متقاضی انجام آن می‌شوند. در این حالت نیز نظیر صورت قبل، با توجه به جهل پدر و مادر به موضوع، نمی‌توان وحدت قصد میان ایشان و پزشک را احراز نمود؛ بنابراین نمی‌توان مسئولیت کیفری برای والدین متصور بود و پزشک، عامل منحصر در وقوع جنایت بوده و به همان ترتیب مسئولیت کیفری خواهد بود.

### ۱-۲-۳- درخواست آگاهانه والدین و اجابت پزشک

سومین حالت و وجه غالب از صور مداخله والدین در انجام عمل تولد انتخابی، فرضی است که در آن پزشک به تعهد اخلاقی و حرفه‌ای خود مبنی بر تعهد و اطلاع‌رسانی به بیمار و مراجعه‌کننده<sup>۳۰</sup> عمل کرده و تمامی موارد و نکات لازم و همچنین عواقب و خطرات احتمالی عمل تولد انتخابی را به پدر و مادر اطلاع‌رسانی نموده و ایشان در کمال علم و آگاهی خواستار انجام عمل مزبور شوند. در این حالت با توجه به علم و آگاهی والدین به نظر می‌رسد وحدت قصد بین ایشان و پزشک به‌عنوان مباشر جرم محرز بوده و والدین از باب معاونت جرم نسبت به جنایات وارده به جنین مسئولیت کیفری داشته باشند. در این

۳۰. احسان لطفی، «از رضایت آگاهانه تا انتخاب آگاهانه؛ گفتاری در تعهد به اطلاع‌رسانی در روابط پزشک و بیمار»، حقوق پزشکی، ۳، ۱۱ (۱۳۸۸)، ۳۹.

صورت از آنجایی که مسئولیت معاون تابعی از مسئولیت مباشر جرم است، در صورتی که جنین زنده متولد شده و دارای قابلیت ادامه حیات باشد و جنایات ناشی از تولد انتخابی منجر به مرگ او شود، پزشک به استناد تبصره ماده ۳۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به قصاص نفس و پدر و مادر نیز طبق بند «الف» ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به حبس تعزیری درجه ۲ یا ۳ محکوم خواهند شد. چنانچه عمل تولد انتخابی موجب نقص نوزاد یا بقای نقص جنین پس از تولد شود، نیز پزشک طبق همین ماده به قصاص عضو و پدر و مادر نیز طبق بند «ب» ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به حبس تعزیری درجه ۵ یا ۶ محکوم خواهند شد.

#### ۱-۲-۴- اصرار والدین

آخرین و بعیدترین صورت قابل تصور از مداخله والدین در عمل تولد انتخابی نیز فرضی است که در آن پزشک ضمن اطلاع‌رسانی به والدین در خصوص عواقب سوء احتمالی مترتب بر این عمل، سعی در منصرف نمودن آنها دارد، ولی پدر و مادر به طرق مختلفی پزشک را بر خلاف تمایلش به انجام این عمل راضی نمایند. در این صورت این حد از عدم رضایت پزشک به انجام عمل تولد انتخابی، تأثیری در مسئولیت کیفری وی نخواهد داشت و مانند حالت قبل مسئولیت کیفری خواهد داشت. در این حالت در صورت مرگ نوزاد پزشک طبق تبصره ماده ۳۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به قصاص نفس و پدر و مادر نیز طبق بند «الف» ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به حبس تعزیری درجه ۲ یا ۳ محکوم خواهند شد و چنانچه عمل مزبور موجب نقص نوزاد یا بقاء نقص جنین پس از تولد شود، پزشک به قصاص عضو و پدر و مادر نیز طبق بند «ب» ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به حبس تعزیری درجه ۵ یا ۶ محکوم خواهند شد.

لازم به ذکر است در این پژوهش تصور مسئولیت کیفری برای پدر و مادر بر این اساس است که در سبک زندگی امروزی اغلب زوجین با تعامل یکدیگر و به‌صورت مشترک در موضوعات مختلف تصمیم‌گیری و اقدام می‌نمایند، از این رو نقش هر دو در جنایات وارده بر جنین به‌صورت یکسان فرض شده و بر این اساس برایشان مسئولیت کیفری پیش‌بینی شده است، قاعدتاً در فرضی که هریک از پدر یا مادر در این وقوع عمل نقشی نداشته یا مداخله کمتری نسبت به دیگر والد داشته باشد، میزان مسئولیت وی متفاوت خواهد بود که پژوهش حاضر از پرداختن به آن انصراف دارد.

#### ۲- جنایات وارده بر مادر

اقداماتی که در فرایند عملیات تولد انتخابی صورت می‌گیرد، ممکن است منجر به جنایتی نسبت به مادر نیز گردد. از این رو معاونت درمان وزارت بهداشت همواره به اولویت و مطلوبیت تولد طبیعی تأکید داشته و با تشکیل کمیته ترویج زایمان طبیعی مقرر نموده تمامی موارد ختم بارداری زودتر از موعد طبیعی و همچنین علت آن می‌بایست در «سامانه ایمان» وزارت بهداشت ثبت شود. همچنین این معاونت با نزدیک شدن به تاریخ ۹۹/۹/۹ در نامه‌ای به معاونان درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور ضمن ابراز نگرانی از تکرار اتفاقات ناگوار ۸۸/۸/۸، مجدداً در خصوص ممنوعیت عمل سزارین انتخابی (تقویمی) تأکید داشته و با تشریح آسیب‌ها و خطرات احتمالی ناشی از عمل تولد انتخابی، به لزوم و حتمیت برخورد با متخلفان اشاره کرده است. با وجود افزایش گرایش به زایمان از طریق سزارین، که اغلب ناشی از باور عمومی به کم‌خطرتر و آسان‌تر بودن این روش نسبت به زایمان طبیعی است، یافته‌های علمی و دیدگاه متخصصان نشان می‌دهد که از حیث میزان ریسک و عوارض احتمالی، تفاوت معناداری میان این دو شیوه وجود ندارد و هر دو در سطح مشابهی از خطرپذیری قرار دارند.<sup>۳۱</sup> ممکن است تصور شود با توجه به مواردی که در خصوص تولد انتخابی بیان شد، تمامی موارد موجب مسئولیت کیفری پزشک خواهد بود. بر این مبنا، چنانچه پزشک با انجام عمل سزارین رفتاری را مرتکب شود که به مرگ، جراحت یا از بین رفتن قابلیت باروری مجدد مادر منجر گردد، این اقدام از منظر حقوقی به منزله ارتکاب جنایت علیه تمامیت جسمانی مادر تلقی خواهد شد؛ زیرا مرتکب رفتاری غیرمجاز شده که ذیل بند «ج» ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ نیز قرار نمی‌گیرد. در نتیجه پزشک به‌مثابه فردی تلقی خواهد شد که عامدانه اقدام به ضرب و جرح دیگری می‌نماید و با توجه به نتیجه حاصله حسب مورد رفتار وی مصداق بند «الف» یا «ب» ماده ۲۹۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ بوده و موجب محکومیت پزشک به قصاص نفس یا دیه جراحات و آسیب‌های وارده یا ارش زوال قابلیت باروری<sup>۳۲</sup> خواهد شد. در این حالت رضایت مادر به انجام این عمل توسط پزشک نیز تغییر در حکم مسئله ایجاد نخواهد کرد، زیرا در حقوق کیفری ایران اصل بر عدم تأثیر رضایت مجنی‌علیه در ماهیت یک رفتار مجرمانه است؛ زیرا حقوق کیفری از جمله قواعد آمره بوده که به دنبال حفظ نظم و دفاع از منافع عموم جامعه از طریق جرم‌انگاری و مجازات است. بر این اساس اعمال مجازات یک حق عمومی

۳۱. مژگان شریفی‌زاد و دیگران، «مقایسه پیامدهای زایمان طبیعی و سزارین برای مادر و نوزاد در بیمارستان‌های منتخب شهر تهران»، طب داخلی روز، ۱۸، ۱ (۱۳۹۱)، ۵.

۳۲. ماده ۷۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

تلقی شده و رضایت بزهدیده نمی‌تواند موجب زوال آن شود؛<sup>۳۳</sup> بنابراین رضایت مجنی‌علیه یا بزهدیده اساساً نمی‌تواند توجیه‌کننده جرم بوده و جواز ارتکاب جرم را به بزهدکار بدهد، مگر آنکه منافع مشروعی ارتکاب رفتار مجرمانه را اقتضا کند؛ در این صورت رضایت مجنی‌علیه موجب اباحه رفتار مجرمانه خواهد شد.<sup>۳۴</sup> از آنجایی که فرض اولیه، غیرعلمی و غیرقانونی بودن عملیات پزشکی تولد انتخابی است، رضایت مادر تأثیری در مسئولیت کیفری پزشک نسبت به جنایات وارده به وی نخواهد داشت.

لازم به ذکر است علی‌رغم آنکه پزشک با اقدام به عمل تولد انتخابی منجر به جنایت علیه جنین و مادر شده، ولی بین این دو باید قائل به تفکیک شد؛ زیرا رفتار پزشک در تولد انتخابی نسبت به جنین عبارت است از سلب امکان تکامل او از طریق ختم زودتر از موعد دوره جنینی؛ در حالی که رفتار پزشک در تولد انتخابی نسبت به مادر عبارت است از اقدام به وضع حمل از طریق سزارین؛ بنابراین عملیات پزشکی نسبت به جنین غیرقانونی و غیرعلمی است، در حالی که سزارین مادر یک رفتار عادی و متداول محسوب می‌شود که با موازین علمی و قانونی نیز منطبق است. لذا به نظر می‌رسد تأکید و تلاش معاونت درمان وزارت بهداشت برای مقابله با پدیده تولد انتخابی که در ابتدای این بخش ذکر شد، از بابت آسیب‌هایی است که این عمل ممکن است برای جنین به همراه داشته باشد؛ بنابراین در حالت عادی بر فرض اینکه پزشک مرتکب تقصیر و رفتاری خاص و غیرعلمی نسبت به مادر نشود، صرف سزارین مادر برای تولد انتخابی، ممنوع و غیرقانونی به نظر نمی‌رسد و مشمول بند «ج» ماده ۱۵۸ و ماده ۴۹۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ بوده و موجب مسئولیت کیفری پزشک نخواهد بود. با توجه به وصف قانونی و مشروع ماهیت عملیات پزشک، بر خلاف حالت قبلی این حالت از مواردی است که رضایت مجنی‌علیه‌ها محترم و مؤثر بوده و موجب معافیت و عدم مسئولیت کیفری پزشک خواهد شد. علاوه بر این با توجه به اینکه مسئولیت معاون تابع مسئولیت مباشر است، لذا اساساً هیچ مسئولیتی برای پدر (زوج) نیز وجود نخواهد داشت.

## نتیجه‌گیری

عمل تولد انتخابی یا تقویمی در ماه‌های پایانی بارداری و پس از ولوج روح، در غیر موارد اضطرار و حرج مادر، صرفاً با هدف تقاخر اجتماعی والدین صورت می‌گیرد. در حالی که از منظر علم پزشکی جنین تا

۳۳. غلامحسین الهام و محسن برهانی، درآمدی بر حقوق جزای عمومی، جلد ۱ (تهران: میزان، ۱۴۰۱)، ۱۵۰.

۳۴. سعید دلخون اصل، «بررسی اجمالی جایگاه رضایت بزهدیده در نظام کیفری ایران»، نشریه کانون وکلای دادگستری اردیبهشت، ۱۳۹۵، ۶۱.

آخرین روزهای بارداری که ۳۷ الی ۴۰ هفته به طول می‌کشد در حال نمو، رشد و تکامل است. بر این اساس تولد زودتر از موعد طبیعی می‌تواند آسیب‌های جبران‌ناپذیری نظیر عدم تشکیل یا تکامل ارگان‌ها و حتی مرگ جنین را به همراه داشته باشد؛ به طوری که تحقیقات نشان داده‌اند تولد زودرس عامل ۷۰ درصد از مرگ‌های سال اول تولد و همچنین عامل اصلی بسیاری از اختلالات و ناتوانی‌های جسمی در کودکان است.

عملیات پزشکی با توجه به حوزه و موضوع آن، که جسم و جان انسان است، همواره با نوعی جنایت علیه تمامیت جسمانی انسان همراه است، ولی قانونگذار در بند «ج» ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در صورت وجود برخی شرایط، عمل مزبور را فاقد وصف مجرمانه و مباح دانسته است که عبارت‌اند از مشروعیت عمل جراحی یا طبی، اخذ رضایت مجنی‌علیه، رعایت موازین فنی و علمی و رعایت نظامات دولتی. در خصوص عمل تولد انتخابی با توجه مطالبی که بیان شد، هیچ یک از موارد فوق وجود نداشته، لذا عمل مزبور از موارد اباحه عملیات پزشکی نبوده و چنانچه منجر به جنایت شود، موجب مسئولیت کیفری پزشک خواهد شد. با توجه به تحصیلات، دانش و حرفه پزشک انتظار می‌رود به نتایج و عواقب رفتار خود آگاه باشد. بر این اساس رفتار پزشک مشمول بند «ب» ماده ۲۹۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ بوده و وصف عمدی خواهد داشت. با توجه به ماده ۳۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در صورتی که جنین زنده متولد شده و دارای قابلیت ادامه حیات بوده ولی جنایت ناشی از تولد انتخابی منجر به نقص یا مرگ نوزاد یا بقای نقص او بعد از تولد شود، طبق تبصره ماده ۳۰۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ موجب محکومیت پزشک به قصاص نفس یا عضو خواهد شد. چنانچه پدر یا مادر یا هردوی ایشان با علم و آگاهی با مراجعه، درخواست و تسهیلگری، نقش معاونت در جنایت مذکور را داشته باشند، در صورت مرگ نوزاد طبق بند «الف» ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به حبس تعزیری درجه ۲ یا ۳ و در صورت بروز یا بقای نقص نوزاد طبق بند «ب» ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به حبس تعزیری درجه ۵ یا ۶ محکوم خواهند شد.

## فهرست منابع

- آقای نی، حسین. جرایم علیه اشخاص (جنایات). چاپ ۱۹. تهران: میزان، ۱۴۰۱.
- اردبیلی، محمدعلی. حقوق جزای عمومی، جلد ۱. چاپ ۶۳. تهران: میزان، ۱۳۹۹.
- اکبری، عادل و زهرا افتخار. «بررسی مراحل رشد و عوامل مؤثر بر رشد جنین انسان قبل از تولد». پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، ۳، ۲۹ (۱۳۹۷)، ۶۴-۹۴.
- الهام، غلامحسین و محسن برهانی. درآمدی بر حقوق جزای عمومی، جلد ۱. چاپ ۷. تهران: میزان، ۱۴۰۱.
- باریکلو، علیرضا. مسئولیت مدنی. چاپ ۷. تهران: میزان، ۱۳۹۶.
- حاجی‌ده‌آبادی، احمد. «تغییرات قاعده اجتماع سبب و مباشر با لحاظ آخرین تحولات قانونگذاری در ایران (ماده ۵۲۶ ق.م.ا. ۱۳۹۲)». حقوقی دادگستری، ۱۶، ۱ (۱۳۹۸)، ۱۱۳-۱۳۲.
- Doi:10.22059/jolt.2019.277883.1006702
- حاجی‌ده‌آبادی، احمد. جرایم علیه اشخاص. تهران: میزان، ۱۴۰۲.
- خمینی، سیدحسین. «تنظیم خانواده یا تحدید نسل (قسمت دوم)». پژوهشنامه متین، ۴، ۱۷ (۱۳۸۱)، ۳۱-۵۶.
- دزن، حمیدرضا، مهدی صبوری‌پور، محمود روح‌الامینی و سیدمهدی احمدی موسوی. «بررسی درجات قتل عمد بر مبنای عنصر روانی با تأکید بر نصوص قرآنی». مطالعات قرآنی، ۱۲، ۴۶ (۱۴۰۰)، ۵۷۷-۵۹۷.
- Doi:10.30495/qsf.2021.683450
- دلخون اصل، سعید. «بررسی اجمالی جایگاه رضایت بزه‌دیده در نظام کیفری ایران». نشریه کانون وکلای دادگستری اردبیل، ۲ (۱۳۹۵)، ۶۱-۷۸.
- دهقان‌نژاد، رضا، سید سجاد محمدی و مصطفی بخرد. «نقد و بررسی دیدگاه مشهور فقیهان درباره تحقق قتل عمد». فقه، ۲۶، ۹۷ (۱۳۹۸)، ۱۰۳-۱۲۷.
- Doi:10.22081/jf.2019.67284
- رحمدل، منصور. «نکاتی درباره معاونت». تحقیقات حقوقی آزاد، شماره ۸-۹-۱۰ (۱۳۸۹)، ۱۶۱-۱۸۵.
- رحیمیان گوار، سمیه و رضا فانی. «مبانی فلسفی اکراه در تحقق جرم». مطالعات فقهی و فلسفی، ۸، ۳۱ (۱۳۹۶)، ۸۹-۱۱۳.
- رستمی، هادی و هادی شعبانی‌کندسری. «احراز رابطه سببیت در فرض مداخله عوامل گوناگون در جنایات و خسارات مالی (با تأکید بر قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲)». پژوهش حقوق کیفری، ۴، ۱۵ (۱۳۹۵)، ۱۴۴-۱۷۱.
- https://doi.org/10.22054/jclr.2016.4439
- نقابی، فاطمه، سعید نقیبی، حانیه مردعلی‌زاده و رحمان سوری. «تأثیر فعالیت‌های ورزشی بر سطح هورمون اکسی‌توسین سرمی و افسردگی در دوره بارداری و پس از زایمان در موش‌های ماده». علوم پزشکی رازی، ۲۹، ۵ (۱۴۰۱)، ۶۴-۷۴.
- شریفی‌زاد، مژگان، ناهید خداکریمی، شراره جان‌نثاری و علیرضا اکبرزاده. «مقایسه پیامدهای زایمان طبیعی و سزارین برای مادر و نوزاد در بیمارستان‌های منتخب شهر تهران». طب داخلی روز، ۱۸، ۱۱ (۱۳۹۱)، ۵-۱۱.
- طالقان غفاری، مهدی، علی‌اکبر ایزدی‌فرد و ستاره ایوبی. «مسئولیت ناشی از زایمان تقویمی». مطالعات حقوق خصوصی، ۵۱، ۴ (۱۴۰۰)، ۷۶۳-۷۸۲.
- Doi:10.22059/jlq.2021.321334.1007523
- ظفرقندی، نفیسه، شیرین ظفرقندی، فرحناز ترکستانی، نادر فلاح و فاطمه جدیدی. «بررسی شیوع عوامل خطر در زایمان زودرس». دانشور پزشکی، ۵۳ (۱۳۸۳)، ۲۵-۲۹.

- عباسی، محمود و میثم کلهرنیا گلکار. «ابعاد مسئولیت حقوقی در سزارین نابهنگام در پرتو حقوق بنیادین جنین». حقوق کودک، ۱، ۲(۱۳۹۸)، ۱۵۵-۱۶۹.
- کاتوزیان، ناصر. قانون مدنی در نظم حقوقی کنونی. چاپ ۶۴. تهران: میزان، ۱۴۰۱.
- گلدوزیان، ایرج. بایسته‌های حقوق جزای اختصاصی. چاپ ۴. تهران: میزان، ۱۳۹۶.
- گودرزی، فرامرز و ابراهیم کیانی. پزشکی قانونی برای دانشجویان رشته حقوق. چاپ ۱۵. تهران: سمت، ۱۳۹۸.
- لطفی، احسان. «از رضایت آگاهانه تا انتخاب آگاهانه؛ گفتاری در تعهد به اطلاع‌رسانی در روابط پزشک و بیمار». حقوق پزشکی، ۳، ۱۱(۱۳۸۸)، ۳۹-۷۳.
- محسنی، فرید و نصیر ملکوتی، «رابطه سببیت در قانون مجازات اسلامی»، حقوقی دادگستری، ۷۹، ۱۳۹۴(۹۱)، ۱۳۵-۱۶۰.
- <https://doi.org/10.22106/zlj.2015.15719>
- مرشدی، مسعود و افشین خارا. «سیاست جنایی، تقنینی و قضایی در باب مسئولیت پزشک؛ مطالعه موردی در نظام حقوق کیفری ایران». طب انتظامی، ۷، ۲(۱۳۹۷)، ۸۷-۹۵.
- منصورقناعتی، ماندانا. «بررسی الگوی فصلی زایمان زودرس». مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان، ۲۰، ۱۳۹۰(۷۹)، ۷۷-۸۳.
- میرمحمدصادقی، حسین. جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص. چاپ ۳۳. تهران: میزان، ۱۴۰۲.

This Page Intentionally Left Blank